

זמני השבת

עיר	הדלקת נרות 23.10	צאת שבת 24.10
ירושלים	17:18	18:34
תל אביב	17:39	18:36
חיפה	17:28	18:34

לפי השעה המקומית בישראל

אמרי נועם

פרשת לך לך

שבת שלום ומבורך

24 באוקטובר

תשפ"ז

י"ג בחשוון

לפרשת השבוע
הרב ראובן קוקלין

כל העולם מעבר אחד, ואברהם מעבר אחד

כיצד נשארים נאמנים לאמת, כשהעולם כולו חושב אחרת?

מעמדו באמצעות התמזגות מוחלטת בחברה, עזב אברהם את מולדתו ונעשה גולה מרצונו. הוא סירב לבנות את חייו על השקפות שכבר הכיר בשקריותן. צעד כזה דרש אמונה איתנה ונכונות לעמוד לבדו.

תכונה זו מתבטאת בכינוי "העברי", שבו מכנה התורה את אברהם (בראשית יד, יג). חז"ל דורשים: "כל העולם כולו מעבר אחד, והוא מעבר אחד" (בראשית רבה מב). אברהם לא התאים את אמונתו לדעות המקובלות. בעיניו, השאלה המכרעת לא הייתה כמה אנשים מחזיקים בדעה מסוימת, אלא אם היא נאמנה לאמת.

צאצאיו של אברהם ירשו את העמידה האיתנה הזאת. במשך דורות ארוכים של גלות חיו יהודים בין עמים בעלי אמונה והשקפת עולם אחרות. הם עברו רדיפות וניסיונות לכפות עליהם את עזיבת התורה, אך עמנו שמר לה אמונים. בדומה לאביו הראשון, עמד לא פעם מעבר אחד, כשהעולם שסביבו עמד מן העבר האחר.

זוהי מורשתו של אברהם: לבקש את האמת בכוחות עצמו, ולאחר שמצאנו אותה — לא לסגת רק מפני שהרוב חושב אחרת. לא להניח לסביבה להחליט בעבורנו במה נאמין ולמען מה נחיה.

"התהלך לפני..." — אומר הקב"ה לאברהם (בראשית יז, א). ואילו על נח נאמר: "את האלקים התהלך נח" (בראשית ו, ט).

מה ההבדל? רש"י מסביר: נח היה זקוק לסעד שיתמוך בו, ואילו אברהם התחזק בצדקתו מאליו. הוא לא חיפש את האמת מפני שסביבתו עודדה אותו לכך. להפך, העולם שסביבו משך אותו לכיוון אחר.

הרמב"ם מתאר כיצד כבר בילדותו החל אברהם להתבונן בסדרי הבריאה. כיצד יכולים גרמי השמים לנוע ללא הרף, אם אין מי שמנהיג אותם? לא היה לו מורה ולא מדריך. אביו, אמו וכל בני עמו עבדו לכוכבים, ואף הוא עבד עמהם בתחילה. אולם אברהם לא חדל לשאול, לחשוב ולחקור, עד שהכיר כי יש בורא אחד, שברא הכול ומנהיג את העולם (הלכות עבודה זרה א, ג). הוא הצליח לבחון מחדש את מה שמילדות נראה לו מובן מאליו, ואת מה שכל הסובבים אותו קיבלו ללא עוררין.

אבל הכרת האמת עדיין אינה מבטיחה את האומץ לחיות על פיה. הקב"ה ציווה את אברהם: "לך לך מארצך וממולדתך..." (בראשית יב, א). הרב שמשון רפאל הירש מעיר: בתקופה שבה ביקש האדם לבסס את

מקור כוחנו

להציל את לוט מן השבי, ואסא דאג להגנת ארצו! בדברי חז"ל אלה מתגלה מקומה המיוחד של התורה בחיי עמנו. לימודה אינו עניין פרטי, שתועלתו מגיעה ללומד בלבד. הוא משמש משענת רוחנית והגנה לכולנו.

בגמרא נאמר שאברהם נענש וצאצאיו השתעבדו במצרים מאתיים ועשר שנים, משום שגייס תלמידי חכמים למלחמה (נדרים לב ע"א). על טעות דומה נענש אסא מלך יהודה בחולי ברגליו — הוא העסיק תלמידי חכמים בפירוק ביצורי האויב ברמה (סוטה י ע"א). והלוא אברהם יצא

על פי מאמרו של הרב ראובן קוקלין באתר אמרי נועם: imrey.org. תרגום ועיבוד לעלון.

של מי העגלה?

סיפור לפרשה

על פי "ללמדך"

שניים טוענים שהם בעלי העגלה. כיצד אפשר לדעת מי מהם דובר אמת?

בדין. חלפה שעה. לבסוף הופיע רבי יעקב בפתח וקרא: "ייכנס אליי העגלון תחילה!"

העגלון האמיתי קם מיד וניגש לרב. הנוסע נשאר לשבת. רק כעבור שניות אחדות הבין מה אירע, ומיהר גם הוא לקום.

"עכשיו ברור מי העגלון האמיתי", אמר רבי יעקב. "מי שעוסק במלאכה הזאת כל ימיו, רגיל להיענות לכינוי הזה. הוא שמע — ומיד קם. ואילו אתה היית זקוק לזמן כדי להיזכר למי אתה מתחזה".

ההרגל היה חזק מן התפקיד הבדוי: התגובה המורגלת הקדימה את המחשבה. כך חשף החכם את הרמאי.

הסיפור מסייע להבין את בקשת אברהם משרה, עוד בהיותם בדרך למצרים: "אמרי נא אחתי את" (בראשית יב, יג). מדוע ביקש זאת כבר בדרך, ומדוע נקט לשון בקשה? הרי כשמדובר בהצלת חייו, ברור ששרה תעשה כל שביכולתה להצילו.

אלא שהרצון להציל אינו מבטל מאליו את כוחו של ההרגל. שרה הייתה רגילה להציג את עצמה כאשת אברהם. גם בידיעת הסכנה, ברגע של חוסר תשומת לב היא עלולה הייתה לומר באופן ספונטני שהוא בעלה, ולא אחיה. לכן ביקש ממנה אברהם להתחיל להתרגל לכך כבר בדרך. תוספת הבקשה נועדה לעורר אותה להפנים היטב את הדברים, כדי שבשעת הסכנה לא תגבר התגובה המורגלת על מה שהיא יודעת ורוצה לעשות.

בדרכו לסלוניקי פגש עגלון יהודי עובר אורח יהודי, שכוחותיו אזלו לאחר שעות ארוכות של הליכה. "אולי תוכל להסיע אותי?" ביקש האיש. "תהיה זו גמילות חסד של ממש!" העגלון נענה בשמחה והעלה אותו לעגלתו.

כעבור כמה שעות התעייפו גם הסוסים. השניים עצרו בפונדק שבצד הדרך. העגלון הזמין את אורחו לארוחת ערב על חשבונו, ואף שילם בעבור לינת הלילה שלו.

אולם בבוקר ציפתה לו הפתעה לא נעימה. רק התעורר, וכבר שמע את אורחו מאמש מורה לפונדקאי להכין במהירות את הסוסים ואת העגלה. כשיצא מחדרו, פנה אליו הלה: "התלבש מהר! הסוסים שלי כבר נחו, הגיע הזמן לצאת לדרך!"

"הסוסים שלך?" השתומם העגלון. "הרי אלה הסוסים שלי, הרתומים לעגלה שלי!" האורח לא התבלבל כלל: "שקרן! ריחמתי עליך והסעתי אותך בחינם, ועכשיו אתה מבקש לקחת לעצמך את עגלתי?"

העגלון נבוך. כיצד יוכיח את המובן מאליו? הנוסע העז התחזה בביטחון לבעל העגלה, וכל אחד מן השניים עמד על טענתו. הציע הפונדקאי: "בסלוניקי מתגורר החכם רבי יעקב קובו. הוא יוכל להכריע ביניכם".

השניים פנו אל הרב. הוא הקשיב בסבלנות לדברי כל אחד מהם, וביקש שימתינו בחדר הסמוך עד שיעיין

הרב ראובן קוקלין

לשאת משא כה כבד? וכי לא ימצא שם אבנים אחרות? אלא שהאבנים הללו כבר נתקדשו. אברהם יקר את קדושתן ולא רצה להיפרד מהן.

גם תפילתנו ולימוד התורה שלנו מותירים רושם. לכן חשוב כל כך לקבוע מקום לתפילה: המקום סופג את קדושת התפילות הקודמות, ומסייע לאדם לפנות אל הבורא בפעם הבאה בטהרה גדולה יותר.

הרושם שנשאר

בספר "מעשה איש" מסופר שהחזון איש הלך פעם ברחוב עם קרוב משפחתו. לפתע הצביע על מקום מתחת לעץ ואמר: "כאן עמדו שניים ושוחחו בדברי תורה". בן לווייתו התפלא: מניין הוא יודע? החזון איש השיב שהוא חש באור הרוחני הבוקע משם.

הסיפור מסייע להבין את פירוש "אור החיים" לפרשתנו. כשיצא אברהם להמשך מסעו, פירק את המזבח שבנה ונטל עמו את אבניו, כדי להקימו במקום החדש. מדוע